

Diepe weerzin

Niet alleen de historicus Klein toonde zich onthutst. Ook voor-
aanstaande gereformeerden waren
ontsteld door de onthullingen van
Langeveld. Voormalig fractieleider
van de Antirevolutionaire Partij
(ARP) Willem Aantjes merkte tegen
NRC Handelsblad (16 april) op:

“Ons standbeeld van Colijn zal
hierdoor niet van zijn sokkel val-
len, maar ik ben er werkelijk door
geraakt.” Oud-minister van
Onderwijs en Wetenschappen
I.A. Diepenhorst was ontsteld door
de bevindingen van Langeveld
(“Misschien ben ik nu wel ge-
schokt”), maar relativeerde die
ook: “Over oorlogsmoraal
werd toen heel anders
gedacht dan nu.” Dat ver-
hinderde PvdA-fractie-
voorzitter Joop
Alderliesten uit het
Noord-Brabantse
Woudrichem niet van de
eis dat de Colijnstraat in
zijn plaats een andere
naam zou moeten krijgen.
Langevelds onthulling
over Colijns oorlogs-
misdaden hadden bij
Alderliesten ‘diepe weer-
zin, grote afschuw en
schaamte’ opgeroepen.

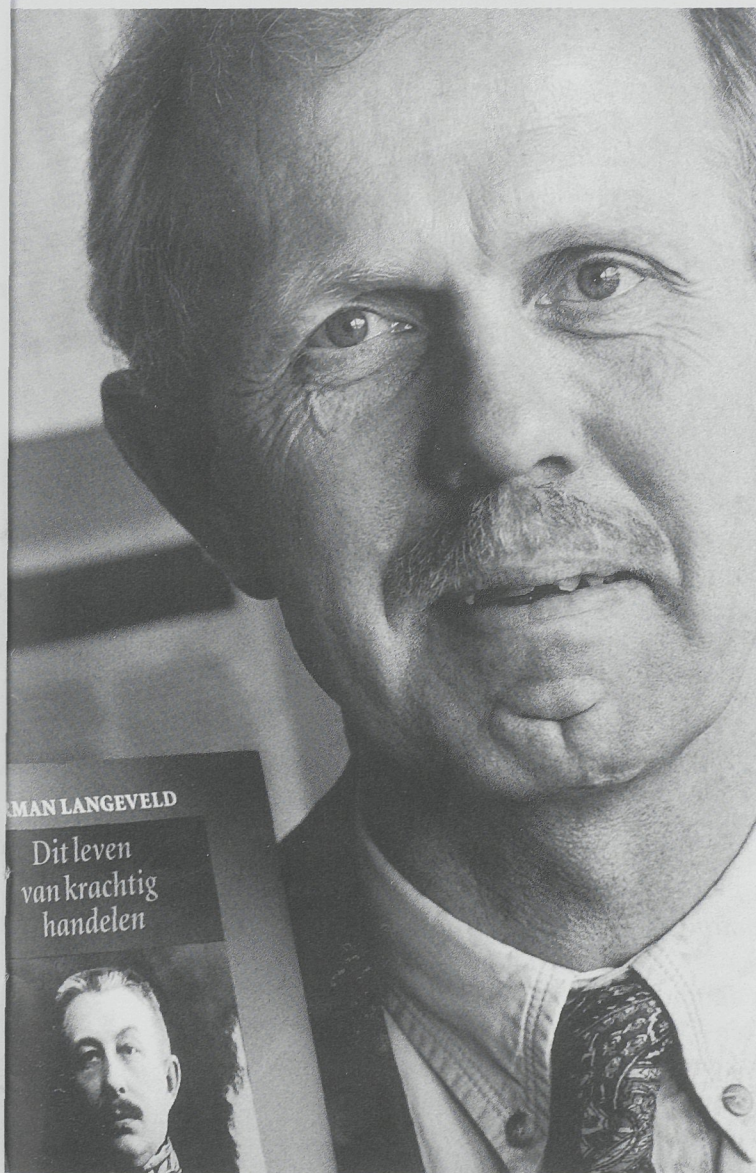
Uitbuiters en crimineel

Ook andere burgers toon-
den zich geschokt.
Regionale kranten, aange-
sloten bij de Gemeen-
schappelijke Persdienst,
publiceerden op 22 april
een selectie uit de grote
stroom brieven die waren
binnengekomen na de
onthulling van Langeveld.
Die reacties blonken niet
uit door subtiliteit. Zo
schreef een lezer uit
Amersfoort: ‘Onder-
getekende wil aan uitbui-
ters en nu ook nog crimi-
neel Colijn niet veel wor-
den vuil maken. Geen

straatnaam van dit soort!’ Nog
bonter maakte het een lezer uit De
Bilt: “Alle herinneringen aan deze
hypocriete, zogenaamde ‘christe-
lijke’ schoft dienen uitgeroeid te
worden.” Zonder greintje histo-
risch besef stelde deze lezer
Colijn op een lijn met Hitler: “Niets
beter dan Adolf en zijn trawan-
ten.”

Strijd tussen historici

Intussen was er ook commotie
onder historici ontstaan, al was
die dan van een andere aard. Jan
de Bruijn, de opvolger van
Puchinger als directeur van het
Historisch Documentatiecentrum
voor het Nederlands Protestantis-
me, publiceert de brieven van
Colijn, waarin de oorlogsmisdaden
stonden vermeld. De Bruijn liet de
brieven voorafgaan door een inlei-
ding, waarin hij de bewijsvoering
van Langeveld in twijfel trok. De
Bruijn schreef tot de publicatie te
zijn overgegaan om de historische
achtergrond van Colijns optreden
in Indië te tonen. Volgens De
Bruijn had de pers Langevelds ont-
hulling meer als ‘nieuwsfeit’ dan
als ‘historisch feit’ gepresenteerd.
De Bruijns opzet mislukte echter.
De pers ging niet in op de rol van
Colijn (en Nederland) in Indië,
maar concentreerde zich op de rol
van De Bruijn en die van het
Historisch Documentatiecentrum.
Jan Blokker schreef op 1 mei in De
Volkskrant dat De Bruijn zich met
‘z’n haastig gemaakte bundeltje’
niet liet kennen als ‘dienaar van de
historische waarheid.’ Ook de
geschiedfilosoof Chris Lorenz,
zowel verbonden aan de VU als
aan de Universiteit Leiden, deed

Herman Langeveld foto: Vincent Mentzel